

K i s s J e n ő

A magyar irodalom oktatása a göttingai egyetemen

A magyar irodalom eredményes oktatása Göttingában súlyos akadályokba ütközik. A leglényegesebb: a megfelelő érdeklődés hiánya. Van ugyan majd mindegyik szemeszterben hallgató /számuk 1 és 5 között mozgott 1969. és 1975. között/, ez azonban korántsem jelenti azt, hogy ők intenzíven foglalkoznak vagy kívánnak foglalkozni irodalommal. Ennek oka nemcsak a magyar irodalom iránti gyér érdeklődés az NSZK-ban, illetőleg a vele való elhelyezkedés szinte teljes kilátástalansága, hanem az is, hogy a magyarul tanuló egyetemisták között irodalmi érdeklődésű ritkán bukkan fel. Ha arra gondolunk, hogy valamely irodalmat elsősorban annak a nyelvnek a magas fokú ismeretében lehet valójában tanulmányozni, kutatni és élvezni, amelyen íródott és íródik, akkor nem csodálkozhatunk ezen sem. Aki ugyanis magyarul kíván az ottani egyetemen tanulni, az vagy semmit nem tud még vagy csak nagyon keveset - hogyan ismerhetné tehát a magyar irodalmat? Az pedig nemigen várható el egy átlag egyetemistától, hogy a Petőfi néven kívül mást is ismerjen /nem tévedés, a névről van szó csupán/.

A magyar lektornak Göttingában kötelessége minden szemeszterben egy irodalmi előadást meghirdetni. A jelentkezők számától, érdeklődési körétől, valamint attól függően, hogy csak előadást kívánnak-e hallgatni vagy hajlandók emellett otthon plusz-munkát /referátumok elkészítése, beszámoló írása könyvekről, cikkekről, stb./ is elvégezni, a meghirdetett előadás a lektor belátása szerint előadás + gyakorlat, tehát szeminárium - a mi egyetemi szóhasználatunkban - is lehet, vagy éppen valamely rendhagyó műfajú óra. Az eddigiek során hallgatóim legtöbbször a magyar irodalomról szóló áttekintést kérték előadás formájában. Azok, akik finnugrisztikából valamilyen vizsgát tettek le, behatóbban foglalkoznak egy-egy kiemelkedő költővel vagy prózaíróval, illetőleg

korszakkal, mert ez a vizsgakövetelmények között szerepel. A magyar irodalom megértéséhez elengedhetetlenül szükséges történelmünk bizonyos fokú ismerete is, ezért az irodalomtörténettel párhuzamosan nagy vonalakban a magyar történelmet is be kell mutatnunk. A hallgatók nyelvtudásának gyarapodásával megnőnek a lektor lehetőségei is. Amíg ugyanis egy meghatározott tudásbeli szintet nem érnek el a hallgatók, addig csak fordításokon keresztül olvashatnak magyar irodalmi alkotásokat. A fordítások pedig főként magyar versek német változatai - tisztelet a kivételnek - sajnos nem a legalkalmasabbak az irodalmunk iránti gyér érdeklődés növelésére. Hadd említsem meg például a következőket, amelyeket irodalmi érdeklődésű hallgatóimmal többször is használtunk:

- Ungarische Dichtung aus fünf Jahrhunderten, Corvina, 1970.
- Petőfi: Gedichte, Übertragen von Martin Remané, Corvina, 1970.
- Ady: Auf neuen Gewässern. Eine Auswahl. E.P.Tal Co. Verlag, Leipzig-Wien-Zürich, 1921.
- Ady: Zu Gottes linker Hand. Ausgewählte Gedichte. Übersetzt von Felix Liman. R. Gergely Verlag. Budapest.

A magyarul jobban tudó s otthoni fordításra is hajlandó hallgatókkal eredeti szövegeket kell olvasatni. A magyar irodalomról német nyelven több munka is szól, olyan azonban, amely a ma követelményeinek megfelel, kevés van. Göttingában a következők vannak meg pillanatnyilag:

- Farkas Gyula munkái
- Klaniczay-Szaunder-Szabolcsi: Geschichte der ungarischen Literatur. Corvina, 1963.
- Sivirsky, Antal: Die ungarische Literatur der Gegenwart, Bern, 1962.
- Schlachter, Wolfgang: Die ungarische Literatur. In: Wolfgang von Einsiedel /editor/: Die Literaturen der Welt in ihrer mündlichen und schriftlichen Überlieferung. Zürich, 1964. 1007-1025.

A vizsgára készülők - az előadáson jegyzeteltek mellett - ezekből tanulhatnak. Magyar nyelvű irodalomtörténet olvasása túl sok időt venne igénybe.

Az irodalmi órákat látogató hallgatóknak ajánlatos a szövegolvasási gyakorlatokon is részt venniük. Ezeket az órákat úgy célszerű fölépítenünk, hogy az olvasandó szövegek illusztratív anyagul szolgáljanak az irodalmi előadásokhoz. Minthogy azonban a szövegolvasási gyakorlatok az élő, tehát mai magyar nyelv elsajátítását vannak hivatva szolgálni, illetőleg elősegíteni, e gyakorlatok jobbára csak századunk, különösen pedig a mai magyar irodalommal való közelebbi megismerkedést tesznek lehetővé. Erről az irodalomtanítási "segédeszközzel" azonban így sem szabad megfeledeznünk.

Hol, miben léphetünk előre legelőbb? Abban, ha a magyar irodalmat jobb és lényegesen nagyobb számú fordításban mutathatjuk be a hallgatóknak. Mivel pedig az ot-tani intézetnek is korlátozottak könyvvásárlási lehetőségei, támogatást-segítséget csak hazulról várhatunk. Ehelyt is arra kérem - én is - illetékes szerveinket, támogassák a külföldi magyar lektorátusokat - a göttingait is - könyvküldeményeikkel. Az erre fordított pénz - régi fölismerés - bár nem gyorsan, s ha más formában is, de idővel bőségesen megtérül.

(1973.)

K ö v á g ó S a r o l t a

Az irodalom és a művészeti alapismeretek oktatásának kapcsolatáról

Intézetünk hallgatói korábban a "Magyar kultúra" c. tárgy keretében ismerkedtek meg a magyar irodalom történetével, a magyar művészeti emlékekkel és a magyar zenével. Ez a tárgy meglehetősen eklektikus lehetett és ez indokolhatta, hogy elválasztották az irodalom oktatá-